

was door het calvinisme, zijn vooral zij het overblijfsel geweest, dat de grondslag heeft gelegd voor het latere luthers-kerkelijke leven.

Tenslotte zij opgemerkt, dat pas op 30 Augustus 1605 de eerste synode gehouden werd, namelijk in Amsterdam, welker gemeente zo'n beetje superintendentschap over de andere gemeenten uitoefende en tot deze vergadering het initiatief nam. Er waren slechts 7 predikanten tegenwoordig. We mogen van synode spreken, omdat de aanwezigen gedeputeerden der kerken waren. Het waren Adolf Fischer, Jan Willemsz en Johannes Cremerius voor Amsterdam toen de grootste gemeente (Cremerius deed meermalen als leenpredikant in kleine gemeentjes dienst); Andries Nescher voor Rotterdam; Bernardus Muykens voor Haarlem en Leiden; Arnoldus Glaser voor Woerden; Samuel Schultz voor Middelburg, waar hij beroepen was in de plaats van Joh. Kerseker, die in dat

jaar gestorven was. De andere gemeenten waren herderloos, trouwens ook te onaanzienlijk en onvermogen om een predikant te beroepen, en werden bediend vanuit de andere plaatsen. Ouderlingen waren niet tegenwoordig. Dertien gemeenten en zeven predikanten totaal! Men verbond zich tot eenheid, in leer en ceremoniën. Een kerkelijke ordonnantie (een soort kerkorde), die Amsterdam al een zestal jaren eerder had opgesteld, werd er tot nadere bestudering aanbevolen. Voorlopig is het bij die vergadering gebleven.

De volgende vond niet eerder plaats dan op 30 September 1614, eveneens te Amsterdam. Opgericht werd de fraterniteit (broederschap) der gemeenten, die een Algemeen Consistorium instelde, een soort superkerkbestuur van algemene opzieners of inspecteurs, waaraan het gemeentelijke leven onderworpen werd, zelfs de beroeping en ontzetting van predikanten in de verschillende gemeenten.

I. d. W.

„Vroomheid vereist bij de theologische studie“

(Toespraak, gehouden bij de opening der lessen van de Theologische Hogeschool voor de cursus 1951—1952, door de pro-rector Prof. Dr H. J. Jager, Woensdag 24 October te 8 uur).

Mannen broeders. Bij een vorige gelegenheid — de sluiting der lessen in 1950 — heb ik gesproken over het ambt van dienaar des Woords en de opleiding daartoe.

Ik wees er toen op, dat dit ambt voortreffelijk is, zwaar en licht. En dat dit alles ook geldt van de voorbereiding tot het ambt.

Het is een heerlijke taak, een voortreffelijk ambt waartoe gij u voorbereidt.

Het ambt is zwaar, als ge ziet op uw zwakheid en gebreken.

De taak is licht, als ge alle kracht alleen van de HERE verwacht.

Toen ik overlas, wat ik indertijd gesproken heb, dacht ik: Daar is nog wel wat meer van te zeggen. Ik zou nog wat meer dan toen de nadruk willen leggen op de vreeze des HEREN als eerste vereiste bij alle theologische studie. Ik dacht aan de rede van Voetius, welke hij hield bij de aanvaarding van z'n hoogleraarsambt aan de Illustre School te Utrecht, welke tot titel droeg: Oratio de pietate cum scientia conjugenda.

Als we deze rede lezen rijzen ons nog de haren te berge over de misstanden die er in zijn dagen in het studentenleven waren.

Om misverstand te voorkomen wil ik direkt zeggen, dat ik helemaal niet geloof, dat dergelijke toestanden nu voorkomen. En ik denk er ook niet aan in de trant van Voetius te fulmineren tegen allerlei goddeloos gedoe.

Maar ik geloof wel, dat docenten en studenten zich maar moeten inprenten, dat eerste vereiste bij al onze arbeid is: Dat we oprecht de HERE vreezen, biddend ons werk verrichten, voorbeelden voor de kudde zijn in kinderlijk geloof aan Gods beloften en in een godzalige wandel. Daarover wil ik tot u spreken.

Echte vroomheid bestaat hierin, dat we de Schriften geloven.

Vervolgens dat we leven naar Gods gebod. Dat we volharden in het gebod.

Om het geheugen tegemoet te komen zou ik, wat ik zeggen ga, willen samenvatten in deze drie punten: Ik spreek u over het geloof, het gebod, het gebod.

✱

Ge zult van mij geen breed bewijs uit de Heilige Schrift verwachten om aan te tonen, dat de wortel der echte vroomheid is het geloof in de Christus der Schriften. Een enkele aanhaling zal voldoende zijn. We kennen allemaal de pastorale brieven van Paulus aan z'n zoon Timotheus. De apostel geeft daarin bevelen aan de jonge herder en leraar Timotheus. Het valt op hoe vaak Paulus spreekt van het geloof. Hij begint met Timotheus aan te spreken als zijn „oprechte zoon in het geloof“. Hij spreekt in 1:4 van „stichting Gods, die in het geloof is“ en zegt in vs 5: „Maar het einde des gebods is liefde uit een rein hart en uit een goed geweten en uit een ongevelsd geloof“.

Timotheus moet „de goede strijd strijden, houdende of hebbende het geloof“ (1:19). Paulus schrijft in 4:6: „Indien gij deze dingen de broederen voorstelt, zo zult gij een goed dienaar van Jezus Christus zijn, opgevoed in de woorden des geloofs en der goede leer, welke gij achtervolgd hebt“.

Timotheus moet de geldgierigheid vlieden en najagen „gerechtigheid, godzaligheid, geloof“. Hij wordt vermaand: „Strijd de goede strijd des geloofs“.

In de tweede brief dankt Paulus God, als hij in gedachtenis brengt „het ongevelsd geloof van Timotheus, dat ook was in z'n grootmoeder Lois en z'n moeder Eunice“. En als Paulus zelf aan zijn levens-einde denkt zegt hij: „Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop beëindigd, ik heb het geloof behouden“ (II, 4:7).

Ge zult misschien zeggen: Dat spreekt nogal vanzelf, dat docenten en studenten in de theologie en herders en leraars der gemeente, voorbeelden der

kudde moeten zijn in oprecht geloof, dat zich vastklemt aan de beloften en dat dagelijks gevoed wordt door het onderzoeken der Schriften.

M'n antwoord is: Ja, maar wat vanzelfsprekend moest zijn, is in werkelijkheid nog niet altijd zo. Prof. Bavinck schreef eens, dat twijfel juist de ziekte der geleerden en der studerende was. Het kan voorkomen, dat een student in de theologie toch niet dagelijks gelovig met de Schriften bezig is, die hem wijs kunnen maken tot zaligheid. En dat is nu juist een eerste vereiste bij de theologische studie. Ge begeert het ambt van dienaar des Woords. Zo de HERE uw begeerte vervult zult ge het Woord moeten verkondigen, de Schriften moeten uitleggen. Uit de Schriften en naar de Schriften zult ge zondaren het Evangelie mogen verkondigen, treurende mogen vertroosten, zwakken sterken, stervenden verkwikking bieden, verslagenen opbeuren, ongeregelde vermanen.

Maar daartoe zal in de eerste plaats nodig zijn, dat ge zelf oprecht Gods beloften geloofd en weet wat ge gelooft. Door gelovig onderzoek der Schriften zult ge thuis moeten raken in het Woord des HEREN, om anderen wijs te kunnen maken tot zaligheid. Dat is het eerst nodige bij de voorbereiding voor uw ambt.

Ik ken iemand, die als jong predikant de pastorie inging, zonder in de Schriften thuis te zijn. Het eerst nodige had aan zijn studie ontbroken. Hij had op normale wijze zijn examens afgelegd. Wist wel het een en ander om de Bijbel heen. Was op de hoogte van tal van kwesties, waarover tot aan het einde der dagen zal worden gediscussieerd. Hij kon de Schrift ook wel in de Hebreeuwse en Griekse taal lezen. Hij had dat echter veel te weinig gedaan. Was niet doorknede in de Schrift. Had veel te weinig gelovig gestudeerd. En stond verlegen, toen hij in de pastorie kwam. Kon niet preken, zag geen lijn in de Schrift, stond op menig huisbezoek en ziekenbezoek en tuchtbezoek verlegen.

Toen kwam een oudere collega hem eens bezoeken. En die hielp hem in z'n verlegenheid. Hij onderwees hem in de Schriften. Liet hem zien de rijkdom van het verbond. De heerlijkheid van de zegen des verbonds. De ernst van de wraak des verbonds. Hij wees hem de weg om naar de Schrift verbondsmatig te preken. En vatte zijn onderricht samen in de woorden van Jesaja 3:10: „Zegt de rechtvaardige dat het hem wel zal gaan..... wees de goddeloze, het zal hem kwalijk gaan“.

Eerst in de pastorie heeft bedoeide predikant de Schriften leren lezen.

En dezelfde heeft zich vaak moeten schamen, als hij later merkte, dat eenvoudige onderlingen zo thuis waren in de Schrift, dat zij met grote wijsheid op huisbezoek en tuchtbezoek Schriftgedeelten wisten te kiezen, die van toepassing waren bij die bepaalde gelegenheden. Terwijl hij zelf daartoe niet in staat was. Zie, dat wilde ik jullie, studenten in de theologie, graag besparen.

Daarmee wil ik niet zeggen, dat iemand ooit klaar is als hij de pastorie ingaat. Ik wil ook niet zeggen, dat we niet ons leven lang moeten leren uit de Schrift. Maar wel wil ik met alle nadruk jullie raden: Wees gelovig, dagelijks met de Schriften bezig. Lees elke dag uw Bijbel. Als het kan in het Hebreeuws en Grieks. Maar als dat nog niet kan — bijv. omdat ge het Hebreeuws nog niet voldoende machtig zijt — in een goede Nederlandse vertaling. Raak vertrouwd met uw Bijbel. Raak thuis in de Schrift. Eet het Woord op, maak het u eigen. Ge zijt jong en hebt nog een sterk geheugen en een groot opnemingsvermogen.

Verdiep u in Gods rijke en heerlijke beloften. Wees er rijt in.

Prent u in de inzettingen en rechten des HEREN. En betracht ze.

Opdat ge moogt zijn echte Schriftgeleerden, in het koninkrijk der hemelen onderwezen, gelijk aan een heer des huizes, die uit zijn schat nieuwe en oude dingen voortbrengt (Matth. 13:52).

Geloerden, die de Schrift niet meer als het Woord Gods erkennen en niet meer geloven wat de HERE daarin te zeggen heeft, werpen zich op allerlei kwesties.

Men speurt naar de bronnen van de Bijbel en zoekt

de oorsprong van de Joodse en de christelijke godsdienst in Babel of Egypte, in Iran of Indië en begraaft de rijkdom van de Schrift onder een berg van zogenaamde wetenschap.

Of men gaat z'n tijd verspillen met bronnensplitting en knipt het Woord des HEREN in honderd stukjes. En men houdt tenslotte een armzalig restje over van (zogenaamd) eigen woorden van Jezus, die gewoonlijk merkwaardig veel overeenkomst vertonen met de levens- en wereldbeschouwing van de geleerde onderzoeker.

Of men gaat de Schrift van zogenaamde mythen en legenden ontdoen.

Ik kan niet anders zien, dan dat dit bedrijf voortkomt uit ongelof. Men aanvaardt het Woord des HEREN niet meer, zoals God het ons bewaard heeft. Men leest de Schrift niet meer gelovig, zeggende: Spreek, HERE, Uw knecht hoort.

Laten we maar toezien, dat wij in die strik niet vallen.

Laten we maar gelovig de Schriften onderzoeken en blijven bij het klare, eenvoudige Woord des HEREN. Gelovige studie van de Schrift maakt ons leven rijk. „De wet des HEREN is volmaakt, bekerende de ziel; de getuigenis des HEREN is gewis, de eenvoudige wijsheid gevende. De bevelen des HEREN zijn recht, verblijvende het hart; het gebod des HEREN is zuiver, verlichtende de ogen. De vreeze des HEREN is rein, bestaande tot in eeuwigheid; de rechten des HEREN zijn waarheid, te zamen zijn zij rechtvaardig; zij zijn begeerlijker dan goud, ja dan veel fijn goud, en zoeter dan honig en honigzeem“ (Ps. 19:8—11).

Dat is de bron van echte wetenschap, dat we ons onderwerpen aan het Woord Gods. Onderzoekt de Schriften, die van Jezus Christus getuigen.

Met één oog in het Boek der Boeken om zo te zeggen, en één oog gericht op Hem, van wie het getuigt. Kent zo de HERE, die zich in Zijn Woord openbaard heeft. Kent zo ook uzelf in uw verlorenheid en schuld. Kent zo de Christus der Schriften en de kracht van Zijn opstanding.

✱

Ik strijd met dit alles niet voor m'n eigen vak, gelijk men zou kunnen denken.

Ik acht het van groot belang, dat ge op de hoogte zijt met het dogma der Kerk en weet, hoe de Kerk door alle eeuwen heen het geloof naar de Schriften heeft beleiden. Ik acht het noodzakelijk, dat ge in de Kerkgeschiedenis leert zien, dat Woordverlating altijd een bron van ellende is geweest en dat de HERE telkens weer Reformatie heeft gegeven, wederkeer tot Zijn Woord.

Het is zeer belangrijk, dat ge leert preken en catechiseren uit en naar het Woord des HEREN. Maar bij al onze studie zal ons moeten beheersen het geloof aan de Schriften, die van Christus getuigen. Want: „Al de Schrift is van God ingegeven en is nuttig tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is, opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaakt toegerust“ (2 Tim. 3:16).

✱

In de tweede plaats wil ik u voorhouden, dat een van de vereisten voor de studie in de theologie is een leven naar het gebod des HEREN. Valse theologie kan samen gaan met goddeloze wandel. Valse godsdienstigheid kan bestaan zonder echte godsvrucht. Maar rechte theologische studie moet samen gaan met een wandel in de vreeze des HEREN.

Gij bereidt u voor om, zo de HERE wil, eens herders en leraars te zijn.

Dit houdt in, dat ge eens begeert voorbeelden der kudde te zijn.

Paulus schrijft aan Timotheus: „Niemand verachte uw jonkheid, maar wees een voorbeeld der gelovigen in het woord, in wandel, in liefde, in de geest, in geloof, in reinheid“ (1 Tim. 4:12).

Aan Titus beveelt de apostel: „Betoont u in alles een voorbeeld van goede werken“ (Titus 2:7).

Petrus schrijft aan ouderlingen — en dienaren des Woords zijn ook ouderlingen —: „Welkt de kudde Gods, die onder u is, hebbende opzicht daarover niet uit bedwang, maar gewilliglijk, noch om vuil gewin, maar met een volvaardig gemoed, noch als heerschappij voerende over het erfdeel des HEREN, maar als voorbeelden der kudde geworden zijnde“ (2 Petr. 5:3).

Dat zullen we ons maar dagelijks voorhouden in ons leven als student.

Ik weet wel, dat er door Gods grote genade veel terecht kan komen in ons leven. Er zijn dienaren des Woords, die hun studietijd verknoeid hebben. Terwijl de HERE hen later toch tot goede dienaren des Woords gevormd heeft. Maar daarop moeten we het niet laten aankomen.

Een verknoeid studietijd kan als een doorn in het vlees ons leven lang ons blijven steken. Al is de genade des HEREN ons genoeg.

Maar het is een groot voorrecht als we van jonge af aan de HERE gevreesd hebben. En, geleid door de Heilige Geest, naar Gods gebod hebben gewandeld.

Ik ben student geworden in een tijd van verval in de kerk des HEREN.

Dat kwam ook uit in het studentenleven. We kregen bij aankomst allerlei raad.